

Fonts naturals del terme de Puig-reig

Introducció

Les fonts, brolladors i tot tipus de deus d'aigua són una part important del patrimoni natural i cultural dels pobles. L'existència de les fonts era vital per a l'abastiment d'aigua dels pobles i masies, a més de ser llocs de trobada i esbarjo de la població. Aquests aspectes, juntament amb l'interès per l'entorn natural on es troben les fonts, amb la seva biodiversitat, em va portar a escollir aquest tema per al meu treball de recerca.

L'objectiu del treball era, doncs, fer un inventari de les fonts naturals que es poden trobar dins del municipi de Puig-reig. Es pretenia indicar-ne la seva localització, establir-ne l'estat de conservació de l'entorn, i fer una breu ressenya de flora i fauna, així com detallar altra informació que semblés avinent.

Contingut

Per tal d'aconseguir l'objectiu plantejat, el treball es va desenvolupar en tres àmbits: el treball de camp, que comprèn la recerca i l'observació de l'entorn de les fonts i de la seva aigua; la història oral, per conèixer els aspectes lligats als costums i aprofitament de l'aigua a Puig-reig i el seu terme; i el treball experimental, amb l'anàlisi d'una mostra de quatre de les fonts del terme.

Cal dir que, al principi no semblava que es poguessin plantejar gaires dificultats en el desenvolupament del treball, però a mesura que anava avançant la recerca va quedar clar que resultaria molt difícil de poder inventariar les gairebé seixanta fonts que consten dins el terme de Puig-reig. En primer lloc, moltes d'aquestes fonts s'han perdut per modificacions en el territori (com la font de Periques, desapareguda en fer el desdoblament de la C-16 a Puig-reig), en d'altres era el camí que resultava impracticable i, finalment, cal dir que en alguns casos es tenia constància de fonts del terme que ningú no va saber ubicar de forma precisa.

Un cop fet l'inventari de les fonts se'n va realitzar una fitxa amb la seva ubicació i la manera d'accedir-hi començant el trajecte al centre de Puig-reig, una descripció de la font i el seu entorn, les característiques de l'aigua com la temperatura i el cabal i finalment, si era possible, es va fer un apunt històric sobre l'aprofitament tradicional de la seva aigua i sobre si s'hi havien fet o si encara es fan celebracions i trobades d'importància. Alguns aspectes com el cabal de l'aigua que raja i la temperatura de l'aigua poden variar segons l'època de l'any, tenien un interès molt puntual, ja que en ser paràmetres molt variables, caldria fer-ne un seguiment més continuat per poder-ne extreure conclusions rellevants.

En fer l'inventari es van distribuir les fonts per zones dins el terme de Puig-reig. En primer lloc, es descriuen les de la zona nord-oest del municipi, les fonts de Fonollet

i properes a Casserres¹, en segon lloc, les fonts més properes al poble² i en tercer lloc les fonts de Merola³. Entre totes les fonts que es van poder inventariar, es va realitzar l'anàlisi de les aigües de quatre fonts de diferents zones, per poder-ne avaluar les característiques. Les fonts escollides varen ser: la font de cal Polvorer, la font del pont de Periques, la font de la Teula i la font de la Granja. L'anàlisi de les aigües es va fer al Camp d'Aprenentatge de l'Alt Berguedà, a Guardiola de Berguedà.

A banda del treball de camp, un tema que em va semblar interessant d'incloure va ser quines propostes d'actuació es duen a terme en diferents llocs en el camp de la conservació d'aquests indrets naturals, així com les actuacions concretes que s'han dut a terme des de l'Ajuntament de Puig-reig. Cal dir que en el cas de Puig-reig, en els últims anys s'han anat desenvolupant diverses ac-

Font de la pinassa. GUILLEM OLLER RIERA

tuacions que han portat a una millora notable de moltes de les fonts del poble, així com a la recuperació de diversos entorns que s'havien anat perdent, com és el cas, per exemple, de la recuperació de l'entorn de la font de la Garbera o les fonts de la zona de Merola, en motiu de la Caminada Popular de l'Ametlla de Merola de 2011.

Conclusions

Els aspectes més rellevants que s'extreuen com a conclusió són: en primer lloc, deixar constància del gran nombre de fonts que existeixen en el terme de Puig-reig. Moltes d'aquestes fonts s'han anat perdent i actualment són il·localitzables o directament perdudes. Això ens porta a una altra conclusió: l'abandonament de moltes masies i la transformació de la societat agrària tradicional cap a una societat industrial ha comportat la pèrdua d'utilitat de les fonts i, per tant, la seva desaparició. També s'ha de incloure el canvi d'hàbits en el lleure en les últimes dècades. Les visites a les fonts com a esplai dels dies festius forma part ja d'una forma de vida passada. Entre les causes de la pèrdua de les fonts del nostre municipi, també hem d'incloure les modificacions del territori, amb les noves carreteres i variants.

En segon lloc, cal remarcar que l'entorn i el manteniment de les fonts del nostre poble, és força divers: des de fonts encara útils i amb entorns ben conservats com la font del Lladó, a fonts recentment habilitades com la font de cal Picotí, a fonts amb una gran tradició, i ara d'accés impossible com la font de Balars. En aquest sentit, és important la tasca que es proposa l'Ajuntament de fer una rehabilitació d'aquests espais, tasca que s'ha anat duent a terme, però que encara té molt camí per recórrer.

Font de la gota. GUILLEM OLLER RIERA

Font del Lladó. GUILLEM OLLER RIERA

Font de cal Nissó. GUILLEM OLLER RIERA

Finalment, caldria incidir en la importància que tenen els espais de les fonts i els seus hàbitats per a la riquesa natural dels municipis de casa nostra, els quals no s'haurien de deixar perdre. En aquests sentit la tasca que s'ha fet en alguns municipis, per part d'agrupacions excursionistes i culturals o la Diputació i altres organismes, pot ser un exemple a seguir. Les fonts poden ser una manera d'afavorir la biodiversitat i també una bona eina de conscienciació mediambiental de la població i, especialment, dels més petits, com ja van fer les escoles del poble. Per acabar, cal aprofitar el moment d'auge que viu el turisme rural per fomentar l'atractiu de les nombroses fonts que tenim, tot donant-les a conèixer i potenciant-les

com un punt d'interès per als visitants.

Notes

- 1 Les més conegudes són les del Lladó, la Roquera, cal Polvorer, les Cargolines...
- 2 Fonts com la de la Pinassa, la Garbera, de la Gota, de la Teula, del Pont de Periques...
- 3 Sant Ramon, cal Nissó...

AUTOR : GUILLEM OLLER RIERA
TUTOR: ELOI ESCÚTIA FORS
INSTITUT DE PUIG-REIG